

ANITSAL TÜRK MİMARLIK ÖRNEKLERİNDEN DEVECİ HAN'IN YENİDEN İŞLEVLENDİRİLMESİ

RE-USING OF DEVECİ INN FROM THE EXAMPLES OF MONUMENTAL TURKISH ARCHITECTURE

Gamze Fahriye PEHLİVAN *

Öz

Han, hamam, kervansaray, zaviye, medrese gibi birçok kültürel mirasın işlevsel açıdan eskimesinin ya da işlevsiz kalmasının sonucunda zamanla terk edildiği ve ardından yok olma sürecine girdiği bilinmektedir. Cami, bedesten, çarşı gibi tarihi yapıların ise geçmişten günümüze kadar işlevsel sürekliliği sağlayarak günümüze kadar ulaşması ise işlevin önemi noktasında dikkat çekicidir. Bu çalışmanın amacı, korunması gerekli kültür varlıklarının işlevsiz kalıp zamanla yıkılmasına karşı önlem almak için "yeniden işlevlendirme" yöntemini sunmaktır. Aynı zamanda yeniden işlevlendirmenin sağladığı yararları ve neden olabileceği olumsuzluklara değinmek hedeflenmektedir. Bu kapsamda, Edirne Deveci Han örneği ele alınmış olup öncelikle Deveci Han'a yönelik genel bir tanımlama yapılmış, ardından hanın mimari özellikleri anlatılmıştır. Daha sonra hana verilen yeni işlevin olumlu ve olumsuz yönleri analiz edilerek yeni işlevin değerlendirilmesi yapılmıştır. Buna göre yeniden işlevlendirme projesinin kabul edilebilir olumsuzlukları olmasına rağmen genel olarak başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Deveci Han, Osmanlı Ticaret Yapıları, Yeniden İşlevlendirme, Yeniden kullanım, Koruma.

Abstract

It is known that many cultural heritages such as inns, hammams, caravanserais, zawiya, madrasahs have been abandoned and entered the process of demolition in time as a result of their functional obsolescence and non-functional. Historical buildings such as mosques, bedestens, bazaars are remarkable in a way that they reach from past to present by providing functional continuity. The aim of this study is to present a "re-using" method to take a precaution against non-functioning and the demolition of cultural heritage needing preservation. In addition, it is aimed to mention the benefits and the potential negative consequences of re-using. In this context, the example of Edirne Deveci Inn is examined, and firstly Deveci Inn is described with its general characteristics and the architectural characteristics of the inn are described. Then, the advantages and disadvantages of its new function are analysed and the new function is evaluated. As a conclusion, although the re-using project has acceptable negative effects, it is seen to be generally successful.

Keywords

Deveci Inn, Ottoman Trade Buildings, Re-Functioning, Re-Using, Preservation.

* Dr., Selçuk Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu İnşaat Bölümü, geraybat@selcuk.edu.tr

1. GİRİŞ

Edirne, Balkan yarımadasının üç önemli akarsuyu olan Meriç, Tunca ve Arda'nın kavşak noktasında, Balkanlar ile Anadolu'yu bağlayan doğal bir koridorda yer almaktadır. Bu koridor, Meriç tabii yolunun Trakya havzasına açıldığı yer olup yerleşmeye ve müdafaaya elverişlidir. Konumu itibariyle Edirne, yıllarca önemli bir yerleşim yeri, yol üstü uğrak yeri, serhat şehri, saldırı intikal yeri, müdafa mevziisi ve bir kale şehri olarak stratejik önem arz etmiştir (Darkot 1993: 1-6).

Edirne kentinin tarih sahnesindeki rolü, Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapmış olması ve Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlaması; birçok kültürün izler bırakmasına olanak tanımıştır. Kentin çok kültürlülüğü, ekonomik ve sosyal anlamda bir zenginliğe dönüşmüştür. Kentin belleğinde yer edinmiş ve birçok kültürün izlerini taşıyan mimari miraslar arasında dini yapılar, hamamlar, çarşılar, çeşmeler, köprüler, medreseler, konaklar, darüşşifa ve saray yer almaktadır. Bunların yanı sıra bahsi geçen han ve kervansaraylar da bu kültürel miraslardandır.

2. EDİRNE'DEKİ OSMANLI DÖNEMİ KONAKLAMA YAPILARI

Edirne'de Osmanlı Dönemi konaklama yapılarına çokça rastlanılmasının en temel sebebi, Anadolu'yu Rumeli'ye bağlayan kervan yollarından orta kolun, İstanbul'dan sonra Edirne üzerinden, sırasıyla Habibce, Semizce, Papaslı, Filibe, Tatar Pazarı, İhtiman, Sofya, Dragoman, Şehirköy, Niş, Razna, Yagodina, Haşanpaşa, Hisarcık'a oradan da Belgrad'a varmasıdır. "İstanbul- Belgrad" yolu olarak da isimlendirilen (Halaçoğlu 2002: 103-110) bu yolun, antik dönemdeki adı Via Militaris (Roma Ordu Yolu)'dir (Pehlivan 2010: 65).

Bunun dışında Avrupa'ya ulaşan kervan yollarından sağ kol ve sol kol, tali yollarla Edirne'ye bağlanmaktadır (Eraybat 2011: 16). Meriç Nehri'nin, Edirne ile Ege Denizi arasındaki kısmı düzgün bir debiye sahip olduğundan, nehirle Ege Denizi'ne ulaşıldığı bilinmektedir (Keleş 2003: 397). Tüm bu etkenler, Edirne'yi ulaşım ağının kavşak noktası haline getirmiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak kentte çok sayıda han ve kervansaray inşa ettirilmiştir.

Edirne'nin mimari eserleri hakkında araştırma yapan Rıfkı Melül MERİÇ, 1963 yılında yayımladığı eserinde, kentte yer alan 15 tane han ve kervansaraydan bahsetmiştir (Meriç 1963: 453). Bu yapıların birçoğundan eser kalmamış olup günümüze kadar ulaşabilen han ve kervansaraylar: Deveci Han, Rüstempaşa Kervansarayı, Ekmekçizade Ahmetpaşa Kervansarayı (Ayşekadın Kervansarayı), Taş Han ve Havlucular Hanı'dır. Bu yapılardan Deveci Han, Rüstempaşa Kervansarayı, Ekmekçizade Ahmetpaşa Kervansarayı restorasyon geçirmiş ve yeniden işlevlendirilerek koruma altına alınmıştır. Taş Han ve Havlucular Hanı ise nitelikli bir restorasyon geçirmemiş, ancak onarım adı altında kullanıcıların tahribatına uğramıştır.

Bu çalışma kapsamında, Deveci Han ele alınmış olup mimari tanımlaması yapıldıktan sonra geçmişten günümüze işlevi anlatılmaktadır. Ardından yeni işlevin tarihi yapıya uygunluğu irdelenmektedir.

3. DEVECİ HAN

3.1. Genel Bilgiler

A116 envanter numarasına sahip Deveci Han, Edirne ili Çavuşbey Mahallesi, Hükümet Caddesi ile Mescit Sokağın kesiştiği yerde, 218 ada, 22 parselde yer almaktadır. Etrafında Defterdarlık, Hükümet Konağı gibi resmi kurumlar bulunmaktadır (Çizim 1), (Edirne

Belediyesi Arşivi 2011). Hanın kuzeyinde Defterdarlığın bahçesi ve hana ait ek yapı, güneyinde Vilayetin bahçesi, batısında otopark, doğusunda ise Hükümet Caddesi bulunmaktadır. Yapının ana girişi bu cadde üstünden olup güneydeki Vilayet bahçesinden tali bir girişi daha bulunmaktadır (Fotoğraf 1).

Defterhane, Eski Hapishane, Deveci Han, Moskoflar Han gibi isimlerle anılan yapı; bekârların ve tüccarların konakladığı "hecegan" olarak isimlendirilen han tipinin Edirne'deki tek örneğidir. Cephesinde dükkânlar bulunmayan hanın, ticaret fonksiyonundan uzak olduğu söylenebilir (Süman 2000: 31-44).

Han, 1497 yılında İbrahim Paşa tarafından inşa ettirilmiştir. (Süman 2000: 31). Bir dönem yapının, defterhane olarak kullanıldığı bilinmektedir (Süman 2000: 43). Payitaht İstanbul'a taşınınca önemi yitiren yapı, bu süreçte kullanım dışı kalmış ve tahribata uğramıştır. Daha sonra, Edirne Valisi Bekir Rüstem Paşa, hanı restore ettirerek 1845 yılında hapishaneye çevirmiştir. 1891-1892 yıllarında ise hanın kuzey cephesine, kadın mahkûmların kalacağı ve hastaların tedavi edileceği bir ek yapı inşa edilmiştir. Han, 1942 yılına kadar hapishane olarak, daha sonraki 50 yıllık süre içinde çeşitli kamu kurumlarının deposu olarak kullanılmıştır (Yılmaz Ulu 2006: 130). Bu süreçte bakımsız kalan yapının restorasyon çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1993 yılında başlatılmış ve 2000 yılında tamamlanmıştır (Usal 2006: 5).

3.2.Mimari Özellikler

Erken Dönem Osmanlı mimarisini yansıtan Deveci Han, kaba yonu taşı ve tuğla malzemeden yapılmış olup iki katlı ve avlulu şehir içi hanı olarak tasarlanmıştır. Edirne Rüstempaşa Kervansarayı'nın küçük kervansaray bölümünde olduğu gibi zemin katın avluya bakan cephesi revaklı değildir. Zemin kat, duvarlarla çepeçevre sarılmış olup avluya bakan pencereler ve kapılar yer almaktadır. Üst kat ise revaklı plan tipine sahiptir. Restorasyon sırasında yeniden yapılan revaklar, kesme taştan sivri kemerli olarak inşa edilmiştir (Fotoğraf 2-3).

Doğu cephesi, kaba yonu taş duvar örgüsünün üzerine almaşık duvar örülerek oluşturulmuştur. Dairesel ve ajurlu alt kat pencereleri, bu cepheyi süsleyen en önemli öğelerden biridir. Üst kat pencereleri ise dikdörtgen forma sahip, kesme taş söveli ve tuğla kemerli bir görünüme sahiptir. Kesme taştan yapılan, basık kemerli ve söveli kapı, düşeyde cephe üst kotundan yükseltilerek vurgulanmıştır (Fotoğraf 4-5). Ancak Selçuklu Dönemi konaklama yapılarında görülen dışarıya fırlatılmış, gösterişli portallerden uzaklaşmıştır.

Kaba yonu taş örgülü güney cephesinde dikdörtgen söveli alt ve üst kat pencereleri yer almaktadır. Bahçe kotunun yükselmesinden ötürü, tali giriş kapısı alt kotta kalmıştır. Kapı, kesme taştan yapılmış olup süslemeli bir kemere ve kemerin üstünde yer alan bir kitabeye sahiptir¹ (Fotoğraf 6).

Batı ve güney cephesinin birleştiği köşe, mukarnaslı geçişle süslenmiştir. Batı cephesinde dikdörtgen söveli pencerelere ek olarak mazgal pencereler yapılmıştır (Fotoğraf 7). Batı ve kuzey cephelerinin köşeleri de mukarnaslıdır. Hana ait kuzey cephede, doğu cephesindeki gibi alt katta ajurlu yuvarlak pencereler ile üst katta dikdörtgen söveli ve kemerli pencereler yer almaktadır (Fotoğraf 8). Ayrıca kuzey cephede hana ek olarak inşa edilmiş, bir başka yapı da

¹ Kitabenin içeriği için bkz. Süman 2000: 32

bulunmaktadır. Kaba yonu taş duvar örgüsüne sahip bu yapının tuğla silmeleri ve pencere etrafında tuğla kemerli söveleri mevcuttur (Fotoğraf 9).

Yapının batı cephesiyle ilgili olarak yeteri kadar restitüsyon bilgisi elde edilemediği için camla bütünlenmiştir (Fotoğraf 9), (Yılmaz Ulu 2006: 133). Bu yapının hemen doğusunda yere gömülü vaziyette teknik mekânların bulunduğu bir ek yapı daha bulunmaktadır (Fotoğraf 8-9).

Hanın çatısı, kurşun kaplı çapraz ve tekne tonoz çatılardan; ek yapının çatısı ise metal kaplı beşik çatıdan meydana gelmektedir (Fotoğraf 10). Saçak hizasında, tüm yapının etrafında dönen bir silme mevcuttur.

Dikdörtgene yakın bir plan şekli olan han, iç avluya sahiptir. Zemin katta avluyu saran geniş mekânlar; imaret, ahır ve depo olarak kullanılmıştır. Yapının defterdarlık olarak kullanıldığı dönemde bu mekânların arşiv, depo ve ambara dönüştürüldüğü düşünülmektedir (Süman 2000: 33). Yılmaz Ulu (2006: 136)'ya göre hanın ana kütesinden çıkan kuzeydeki bölüm, hanın orijinalinde bulunan tuvaletlerdir (Çizim 2).

Zemin katta, hayvanların kaldığı yer ile insanların yattığı yeri kot farkıyla ayırmak ve hayvanların yüklerini koymak amacıyla seki kullanılmıştır. Bu sekinin benzer örnekleri diğer han ve kervansaraylarda da mevcuttur (Edirne Rüstempaşa Kervansarayı, Edirne Ekmekçizade Ahmetpaşa Kervansarayı, Konya Horozlu Han, Antalya Kırıköz Hanı gibi).

İçinde niş ve ocak bulunan üst kattaki odalar, konaklama amacıyla kullanılan mekânlardır (Süman 2000: 34). Yapının cezaevi olarak kullanıldığı dönemde üst kattaki odaların bazı pencereleri örülmüştür (Çizim 3), (Yılmaz Ulu 2006: 134). Üst kattaki revaklı kısımda, konukların oturabilmesi için düzenlenmiş seki yer almaktadır.

3.3. Yeniden İşlevlendirme

Bir anıt, işlevini sürdürdüğü sürece mimarlık anıtı olma özelliğini koruyabilir; aksi halde arkeolojik bir öge olarak kalmaktadır. İşlevsel sürdürülebilirlik ancak işlevin yenilenmesiyle sağlanabilir. Sürekli gelişim ve değişim içinde olan toplumun zamanla değişen ihtiyaçlarına bağlı olarak, özgün işlevini yitirmekte olan yapılara, yapılış amacından farklı amaçlara hizmet etmesi için yeni işlev vermeye "yeniden işlevlendirme" denilmektedir (Eraybat 2011: 26). Yeniden işlevlendirme, tarihi yapıların korunması için bir araçtır (Ahunbay 2009: 87). Çünkü insan sıcaklığından uzak kalan tarihi yapıların, zamanla bakımsızlıktan harap olduğu bilinmektedir. (Bektaş 2001: 114). İşlevsel olarak eskiyen ya da günümüz konfor şartlarını sağlayamayan tarihi yapılar, öncelikle terk edilmekte daha sonra hızlı bir yıkılma sürecine girmektedir (Ahunbay 2009: 97).

Geçmişte yapının işlevsel değeri, sürekli bakımının yapılması ve yaşamını sürdürebilmesi için bir gereklilik olmuş, bu sayede birçok yapı korunarak günümüze kadar ulaşabilmiştir (Ahunbay 2009: 8). Günümüzde de tarihi yapıların korunması, yaşatılması, bakımının yapılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve toplumla etkileşim halinde olabilmesi için yeniden işlevlendirilmesi ya da işlevinin güncellenmesi gerekmektedir.

Ancak yeniden işlevlendirmede müdahale sınırı mevcuttur. Venedik Tüzüğü (1964) Madde 5'de şu şekilde ifade edilmiştir: "Anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu çeşit bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı ya da süslemesi değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde fonksiyon değişiminin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir" (Erder 2007: 241).

Yeniden işlevlendirilen tarihi yapıda, tasarımın sınırlarını belirleyen, yapının tarihi verilerinin korunmasıdır (Kuban 2000: 118-119). Bununla birlikte yeni işlevin, yapının dış

görünüşünü kesinlikle bozmaması gerekmektedir (Ahunbay 2009: 98; Kuban 2000: 118). Bunun yanı sıra ilk yapımına ait verileri mevcut olmayan tarihi yapıların iç mekânında daha esnek tasarıma gidilebilir. Ancak çok önemli plan ve iç mekân özelliklerine sahip bir yapıda, tasarımcı yapının mimari karakterini bozmadan uygun çözüm önerileri getirmek durumundadır (Ahunbay 2009: 98).

Yeniden işlevlendirmenin bir diğer sınırı da geriye döndürülebilirlik ilkesidir. Bu ilke, ileride koşulların değişmesi durumunda, yapının yine orijinal durumuna döndürülmesini gerektirmektedir. İlke, yapının estetik ve kültürel mesajının geleceğe aktarılması amaçlamaktadır (Kuban 2000: 119).

3.4. Deveci Han'ın Günümüz İşlevi

Uzun süre bakımsız kaldıktan sonra restorasyon geçiren han, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Kültür Merkezi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Hanın zemin katı, atölye ve sergi salonu; üst katı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 10-11). Kuzeydeki ek yapı ise çok amaçlı salon olarak değerlendirilmiştir. Böylece, atölye ve sergi salonuyla birlikte çok amaçlı salon, "kültür merkezi" görevini üstlenmektedir. Ancak han ile ek yapı birbirinden bağımsız olarak girişleri olan, içeriden bağlantısı bulunmayan, ayrı ayrı çalıştırılan yapılardır (Çizim 2).

Yol kotunun yükselmesinden ötürü han, alt kotta kalmış olup giriş merdivenle ulaşılmaktadır. Ancak engelli ziyaretçiler için bir çözüm bulunmamaktadır. Girişin hemen sağında ve solunda nişler, biraz ilerisinde sağda sanat eserlerinin sergilendiği vitrin, solda güvenlik/danışma yer almaktadır. Giriş holünden dikdörtgen formlu avluya ulaşılmaktadır.

Restitüsyon çalışmalarında, hanın orijinal merdivenine ulaşılamadığından, benzer dönemdeki Osmanlı Han'ları araştırılmış ve merdivenin yeri belirlenmiştir. Restorasyonda alüminyum ve cam strüktürlü bir merdiven uygulanmıştır (Yılmaz Ulu 2006: 140). Avluda merdivenin hemen yanında hanın orijinal çeşmesi bulunmaktadır. Sergi salonuna giriş, çeşmenin hemen yanındaki ve karşısındaki kemerli kapılardan yapılmaktadır. Çeşmenin solundan sergi salonuna girildiğinde hemen karşıda yapının vilayet bahçesinden girişi görülmektedir.

Sergi salonu, ortadan sütun sırasıyla bölünmüştür (Fotoğraf 10). Salonun batı bölümünde kot farkı mevcuttur. Hanın kuzeydoğu bölümü, seramik/çini atölyesi olarak tasarlanmıştır. Atölyeden çıkışta, hemen sağda metal merdivenle ulaşılan, yüksek kottaki atölye şefinin ofisi bulunmaktadır. Bu oda, hanın kat yüksekliğinden yararlanılarak yapılmış galeri katı gibidir. Bu odadan sonra sağda sırasıyla bay-bayan tuvaletler, fırınlama odası ve lavabolar yer almaktadır. Cam ve metal çerçeveye bölünmüş fırınlama odasından depoya ulaşılmaktadır (Çizim 2).

Üst katta ise cam ve metal çerçeveye kapatılmış revaklı geçit ve bu geçitten dağılan ofisler bulunmaktadır (Fotoğraf 11). Üst katta üç köşede yer alan pencereli odalar, müdür odası olarak düzenlenmiştir. Sadece, avludan ışık alan odaların, yeteri kadar gün ışığından yararlandığı söylenemez. Dolayısıyla bu odalardan iki tanesi bay ve bayan tuvaleti olarak kullanılmıştır. Muhtemelen personel için yeterli sayıda oda bulunmadığından, 3 tanesi memur odası olarak kullanılmıştır. Hiç ışık almayan odalar; depo, arşiv ve çay ocağı olarak değerlendirilmiştir. Batı ve güneydeki odaların bir kısmı, hem dış cepheden hem de avludan ışık almaktadır. Revakların koridora bakan kısmında seki bulunmaktadır (Çizim 3). Seki üstü saksı bitkileriyle, koridor duvarları ise resimlerle süslenmiştir.

Tarihi bir nitelik taşıyan ek yapı; çok amaçlı kullanıma sahip olup tiyatro, sempozyum, konferans, şiir dinletisi, söyleşi, panel, koro, seminer, halk oyunları gibi etkinliklere sahne olmaktadır. Bu yapının restorasyon öncesinde sadece dış duvarları ayakta kaldığından (Yılmaz Ulu 2006: 130-140) ve restitüsyonuna yönelik verilere erişilemediğinden, ek yapı daha serbest bir tasarım anlayışıyla kurgulanmıştır. Yapının ana girişi, doğu cephesindedir. Girişin hemen solunda küçük bir büfe ve tuvaletler bulunmaktadır. Sağdaki merdivenlerden inilerek küçük bir fuayeye, oradan da çok amaçlı salona geçilmektedir. Zeminden yükseltilerek ve şaşırtılarak yerleştirilmiş koltuklar, seyircilerin sahneyi rahatça görebilmesini sağlamaktadır (Fotoğraf 12). Yapının batı cephesindeki kapı, hem servis girişi hem de sanatçı girişi olarak kullanılmaktadır. Bu girişin solunda küçük bir soyunma odası ve tuvalet, sağında ise hem yan sahne hem de dekor deposu olarak kullanılan bir alan yer almaktadır. Üst kata çıkan servis merdiveninden projeksiyon odasına ve sanatçı odasına, ön taraftaki merdivenden bürolara ve çalışma odasına ulaşılmaktadır (Çizim 2-3).

4. YENİ İŞLEVİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Deveci Han'a verilen kültür merkezi işlevini analiz edebilmek için öncelikle kültür merkezi kavramını tanımlamak, daha sonra bu işlevin gerektirdiği mekânları tespit etmek gerekmektedir. Kültür merkezi, ulusal kültürün korunması ve yaşatılması amacıyla kültürel araştırma, üretim, sergileme gibi faaliyetler ile sanat ve kültür dallarında eğitim ve öğretim çalışmalarının yapılmasına olanak verecek üniteleri bünyesinde barındıran yapılardır (Resmi Gazete 2005: Madde 20; Resmi Gazete 2009: Madde 18). Kültür merkezlerinin kurulmasındaki bir diğer amaç toplumu oluşturan bireylerin sosyal ve kültürel etkileşimini sağlamaktır (Resmi Gazete 2005: Madde20).

Bir kültür merkezi fonksiyonu için ihtiyaç duyulan mekânlardan bazıları şunlardır: Resim, heykel, el sanatları, seramik vb. sanatsal faaliyetler için atölyeler ve verilen eğitime uygun donanımı olan derslikler, konferans salonu, tiyatro salonu, konser salonu, sahne, yan sahneler, arka sahne, sinema salonu, sanat galerisi, gösteri salonu, toplantı salonu, çok amaçlı salon, fuaye, fuayeye hizmet eden büfe, kafe-restoran, mutfak, depolar, arşiv, çalışma salonları, okuma salonları, müze, kütüphane, idari birimler, teknik servis (projeksiyon, ses, ışık kontrol odaları, ısıtma sistemi, jeneratör vb.), bakım – onarım atölyeleri, güvenlik, danışma, otopark, bekleme salonu gibi mekânlardır (Peters – Erben 1979: 18-24; Tabanlıoğlu 1998: 117-125; Seven 2010: 20-33; Yılmaz-vd. 2012: 2; Resmi Gazete 2009: Madde 18).

Kültür merkezi projelerinde, yukarıda sayılan mekânların hepsi bir arada kullanılmayabilir. Projenin büyüklüğüne göre ihtiyaç duyulan mekânlar değişmektedir. Örneğin bazı projelerde, tiyatro salonu, konser salonu, sinema salonu, gösteri salonu gibi mekânlar bulunmazken, bunun yerine çok amaçlı salonun bu işlevleri gerçekleştirmesi beklenmektedir. Bazı projelerde ise müze, kütüphane, çalışma ve okuma salonları yer almamaktadır.

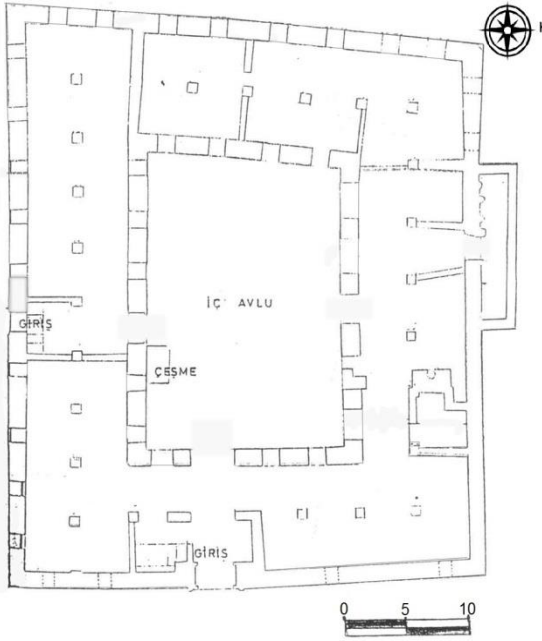
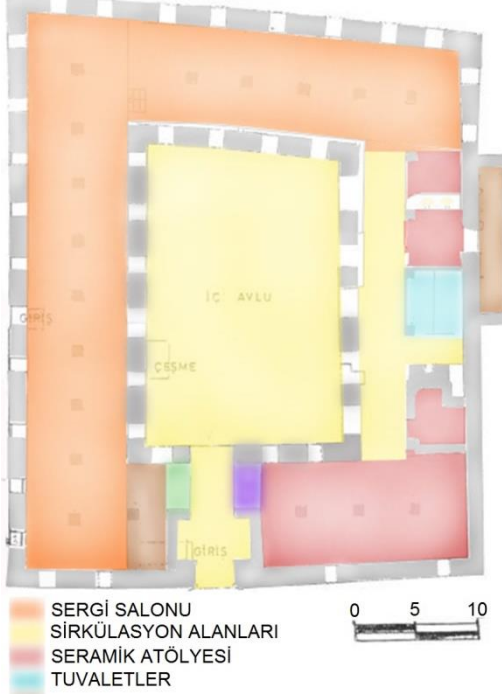
Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Kültür Merkezleri Daire Başkanlığı'nın belirlediği tip projeler ve "Kültür Yatırımlarının ve Girişimlerinin Belgelendirilmesi ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik" incelendiğinde minimum düzeyde şu mekânlara ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Giriş holü, salonlara hizmet eden fuaye, fuayeye hizmet eden büfe, çok amaçlı salon, sahne, sahneye ait teknik mekânlar, toplantı salonu veya çalışma amaçlı kullanılan salon, verilen eğitime uygun donanımı olan en az iki adet derslik, lokanta veya kafeterya, idari birimler, bakım – onarım atölyeleri, depolama, arşivleme imkânı sağlayan yan birimler ve teknik alanlar ihtiyaç duyulan mekânlardır (Seven 2010: 21-33; Resmi Gazete 2009: Madde 18).

Bunun dışında, yönetmelikte ikinci çok amaçlı salon, teşhir alanlı müze, kütüphane, sinema, en az bir adet depo mahalli bulunan sergi salonu veya sanat galerisi, güzel sanatların, geleneksel veya çağdaş el sanatlarının uygulamalı eğitiminin verildiği sanat atölyelerinden herhangi üçünün yer alması istenmektedir (Resmi Gazete 2009: Madde 18). Bu mekânlardan bazıları, Deveci Han Kültür Merkezi'nde bulunmamaktadır. Bazılarında ise işlevsel sorunlar mevcuttur.

Aşağıdaki tabloda hana verilen yeni işlevin analizi yer almaktadır. Analiz için SWOT analizine benzer bir yöntem kullanılmıştır (Çelik-Murat 2009: 202-204; Karadeniz-Kandır vd. 2007: 197). Bu analizde, öncelikle hanın orijinal kullanımında yer alan mekânların yeni işlevde hangi mekânlara dönüştüğü anlatılmıştır. Ardından yeni işlev; konum, mekânsal elverişlilik ve boyutsal elverişlilik olmak üzere üç farklı bakış açısıyla olumlu ve olumsuz özellikleri (güçlü ve zayıf yönleri) ele alınarak analiz edilmiştir (tablo 1).

Yapılan analizin ardından yeni işlev, değerlendirmeye alınmıştır. Mekânsal ihtiyaçların karşılanması, mekân boyutları ve kapasitenin yeterliliği, mekânlar arası işlev ilişkisi, çağdaş ekle işlevsellik sağlama, engelli erişimi gibi yapısal unsurlar ile işlevle yakın çevre uyumu, kentin ihtiyaçları, yapıya ve çevreye saygılı işlev seçimi gibi çevresel unsurlar açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Ayrıca yeni işlevin kurumsal imaj/prestij, kültürel, toplumsal ve ekonomik açıdan sağladığı yararlar da değerlendirme kriteri olarak ele alınmıştır. Bu kriterler soru cümlesi haline getirilip evet, hayır, kısmen olmak üzere üç farklı dereceyle değerlendirilmiştir (tablo 2).

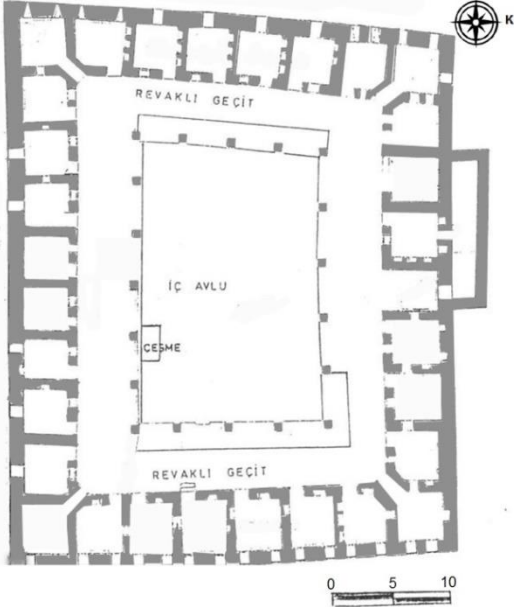
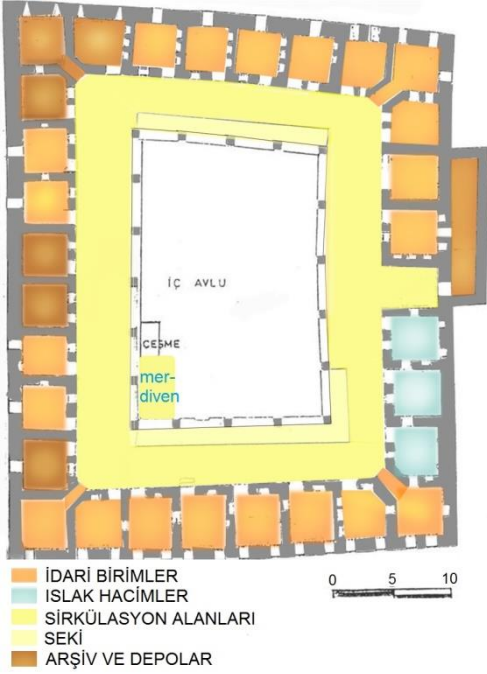
Tablo 1: Han İşlevinden Kültür Merkezi İşlevine Dönüşüm			
YAPININ TANIMI	GEÇMİŞTEKİ İŞLEVİ	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ	ÇEVREDEKİ YAPILARIN İŞLEVİ
Yapının Adı: Deveci Han Yapım yılı: 1497 Üslubu: Erken Dönem Osmanlı Plan tipi: Şehir Hanı Kat Adeti: 2 Malzeme: Taş+tuğla Yapım Tekniği: Kâgır yığma Mülkiyeti: Vakıflar Genel Müdürlüğü	<ul style="list-style-type: none"> • İlk işlevi konaklama • Defterhane • 1845 sonrası hapisane • Kışla deposu 	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Kültür Merkezi	Kamusal Hizmet, Barınma
HAN İŞLEVİ		KÜLTÜR MERKEZİ İŞLEVİ	

 <p>ZEMİN KAT PLANI (Süman 2000: 132)</p>	 <p>ZEMİN KAT PLANI (Süman 2000: 132'den yararlanılarak düzenlenmiştir.)</p>
---	---

İmaret ve Ahır	Sergi salonu ve seramik/çini atölyesine dönüştürülmüştür.
Avlu (hayvanların yükleme yeri, açık ahır)	Avlu; açık sergi alanı, kermes, kokteyl, kutlamalar için kullanılmaktadır.

YENİ İŞLEVİN YAPIYA UYGUNLUĞU

	OLUMLU ÖZELLİKLER	OLUMSUZ ÖZELLİKLER
KONUM	<p>Kentin merkezinde ve toplu taşıma araçlarıyla kolay ulaşılabilecek mevkidedir.</p> <p>Tali bir giriş mevcuttur.</p>	<p>-</p> <p>Valiliğin bahçesine açıldığı için servis girişi için uygun değildir; ancak protokol girişi için uygundur.</p>
MEKANSAL ELVERİŞLİLİK	<p>Sergi Salonu</p> <ul style="list-style-type: none"> Sergi, kermes vb. işlevler için uygundur. Hem dış cepheye hem avluya bakan pencereleri sayesinde çok iyi ışık almaktadır. <p>WC</p> <p>Tuvaletler, sergi alanını rahatsız etmemek için gizlenmiştir.</p> <p>Seramik/çini Atölyesi</p> <ul style="list-style-type: none"> Yapının karakterini bozacak herhangi bir 	<ul style="list-style-type: none"> Ortasındaki kolon sırası yüzünden konferans, toplantı, dinleti vb. işlevlere elverişli değildir. Pencere ve kapılarda alüminyum malzeme kullanılmıştır. Bu malzeme yapının karakterine uygun değildir. Yapının orijinalinde tuvaletler başka bir yerdedir. Tesisat kurulumu illa ki yapının özgünlüğüne zarar vermiştir. Atölyeye malzeme girişini sağlayan bir servis girişi yoktur.

		<p>müdahale yapılmasına gerek duyulmamıştır.</p> <ul style="list-style-type: none"> Yüksek tavanlı olması, tasarımcıların kendilerini daha ferah hissetmelerini sağlayabilir. 	<ul style="list-style-type: none"> Malzemeler ile eserlerin depolandığı alanların ayrı olması daha doğru olacaktır.
	Fırınlama Odası	<ul style="list-style-type: none"> Bu oda, duvarla değil camekan ile bölünmüştür. Lavabolar ise sergi için kullanılan panolarla ayrılmış olup ön yüzü sergi işlevine hizmet edebilir. 	Ürünlerin kurutulma işlemi de bu odada gerçekleştirilmektedir.
	Sırlama Odası	-	Sırlamanın yapılacağı, havalandırması olan ayrı bir oda bulunmamaktadır.
BOYUTSAL ELVERİŞLİLİK	Sergi Salonu	Sergi salonu sütunlarla bölünmüş olsa da bu alan sergileme işlevi için yeterlidir.	-
	WC	Yeterlidir.	-
	Seramik/çini Atölyesi	Küçük çaplı bir atölyedir. İhtiyaçları asgari düzeyde karşılamaktadır.	-
	Fırınlama Odası	Yeterlidir.	-
 <p>BİRİNCİ KAT PLANI (Süman 2000: 132)</p>		 <p>BİRİNCİ KAT PLANI (Süman 2000: 132'den yararlanılarak düzenlenmiştir.)</p>	
Odalar	İl Kültür Turizm Müdürlüğü'ne ait idari bürolara, depolara ve arşive dönüştürülmüştür. Odalardan 2 tanesi bay-bayan wc, bir tanesi çay ocağına çevrilmiştir.		

Revaklı Geçit		Koridor	
YENİ İŞLEVİN YAPIYA UYGUNLUĞU			
MEKANSAL ELVERİŞLİLİK		OLUMLU ÖZELLİKLER	OLUMSUZ ÖZELLİKLER
	İdari Bürolar	Hanın üst katındaki odalar, büroya dönüştürülmek için uygundur.	Bazı bürolarda doğal aydınlatma yetersizdir.
	Arşiv ve depolar	Penceresi olmayan karanlık odalar, arşiv ve depolara çevrilmiştir.	-
	WC	Duvarlarla değil bölücü panlarla ayrılmıştır. Hanın kat yüksekliği fazla olduğu için panlar daha alçak tutulmuştur. Odalardan biri bayan, diğeri bay WC'ye dönüştürülmüştür.	<ul style="list-style-type: none"> Niş, tuvaletin bölücü panları ile kapatılmıştır. Yapının orijinalinde tuvaletler başka bir yerdedir. Tesisat kurulumu, yapının özgünlüğüne zarar vermiştir.
	Koridor	Revaklı geçit camla kapatılmış, böylece yaz-kış kullanılan koridora dönüştürülmüştür.	Bu uzun koridor, kamu kuruluşlarında idarecilerin memurlarla iletişimini zayıflatmaktadır.
BOYUTSAL ELVERİŞLİLİK	İdari Bürolar	Hanın oda boyutu, büro için elverişlidir.	-
	Arşiv ve depolar	Yeterlidir.	-
	WC	Yeterlidir.	-
	Koridor	-	Sirkülasyon alanı çok fazladır.

Tablo 2: Yeni İşlevin Değerlendirilmesi

Değerlendirilme Kriterleri	Durumu (Evet, Hayır, Kısmen)	Açıklama
----------------------------	------------------------------------	----------

Yapısal Unsurlar	Mekânsal ihtiyaçlar karşılanmış mı?	Kısmen	<ul style="list-style-type: none"> Atölyede servis girişine, malzeme deposuna, eser deposuna, sırlama ve kurutma odasına ihtiyacı vardır. Memurların daha iyi ışık alan odalara ihtiyacı vardır. Misafirhane, kafe, okuma salonu, müze, sofit ve orkestra çukuru bulunmamaktadır. Ancak bu ihtiyaçlar zaruri değildir (Seven 2010: 111). Yapı, kent merkezine yakın olduğundan bu ihtiyaçların birçoğu giderilebilir. (Seven 2010: 118). Seven (2010: 117-118), Edirne Deveci Han'ın "kültür merkezi işlevini" yerine getirdiğini ifade etmektedir.
	Mekân boyutları ve kapasite yeterli mi?	Kısmen	<ul style="list-style-type: none"> Daha büyük çok amaçlı salon ve fuaye olabilirdi (Seven 2010: 111). Dekor girişi ve sahne küçük olduğundan, çok amaçlı salon her gösteriye ev sahipliği yapamaz (Seven 2010: 58). Tarihi yapının sınırlılıkları yüzünden, boyutlar asgari düzeyde tutulmuştur.
	Mekânlar arası işlev ilişkisi kurulmuş mu?	Kısmen	<ul style="list-style-type: none"> Kamu dairesi için uzun koridor, iletişim kopukluğuna neden olabilir. Atölye ile sergi salonunun sirkülasyonu çakışmaktadır.
	Çağdaş ekle işlevsellik sağlanmış mı?	Evet	Teknik mekânlar, yer altına gömülmüştür.
	Engelli erişimi sağlanmış mı?	Hayır	Tarihi yapıya zarar vermeyen portatif bir çözümle zemin kata erişim sağlanabilir. Ancak üst kata erişim için düşey sirkülasyon ögesinin yeniden tasarlanması gerekmektedir. Ek yapı için de benzer bir çözüm önerilebilir.
Çevresel Unsurlar	İşlev yakın çevresiyle uyumlu mu?	Evet	Resmi kurumların yoğunlukta olduğu bir ada üzerinde yer alan yapıya yine kamusal hizmete mahsus bir işlev verilmiştir.
	Kentin ihtiyaçları karşılanmış mı?	Evet	Kent yaşamının gerektirdiği kültürel etkileşimi sağlayacak ortamı hazırlaması açısından önem arz etmektedir.

	Yapıya ve çevreye saygılı işlev seçilmiş mi?	Evet	Tarihi bir yapıya bu işlevin verilmesi, kültür merkezinin çağdaş sanatlar ile geleneksel sanatları bütünleştirme görevinde, kavramsal açıdan rol oynamaktadır. Hanın kent merkezindeki tarihi yapıların yoğunlukta olduğu bir dokuda yer alması, bu kavramsal anlamı daha da kuvvetlendirmektedir.
Sağladığı Yararlar	Kültürel yarar sağlanmış mı?	Evet	Yeniden işlevlendirme, tarihi yapının korunması için bir yöntemdir. Böylelikle yapının tarihi ve kültürel değerlerinin gelecek nesillere aktarılması sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra kültür merkezinin işleyişi ve misyonu göz önünde bulundurulduğunda bu işlevin verilmesi, başlı başına kültürel bir fayda sağlamaktadır.
	Toplumsal yarar sağlanmış mı?	Evet	Tarihi yapının yeniden işlevlendirilmesi, onun korunması ve yaşatılmasını; dolayısıyla toplumsal bellekte yerini almasını sağlamaktadır.
	Ekonomik yarar sağlanmış mı?	Kısmen	Kamu yararı ön plandadır.
	Kurumsal imaj/ prestij sağlanmış mı?	Evet	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün işleyişi ve misyonu göz önünde bulundurulduğunda, verilen işlevin kurumsal imaj ve prestij sağladığı söylenebilir.

5. SONUÇ

İşlev değişikliğinin tarihin ilk çağlarından beri süregeldiği bilinmektedir. Edirne'deki birçok hanın kullanım dışı kalıp daha sonra yıkıldığı göz önünde bulundurulursa, Deveci Han'ın yapıldığı tarihten itibaren sürekli işlev değiştirilerek kullanılması, aslında, yapının günümüze kadar ulaşmasında önemli bir etkidir.

Buna rağmen, yeniden işlevlendirmenin olumsuz yönleri de mevcuttur. Yeniden işlevlendirmede, günümüz konfor koşullarını sağlayabilmek için elektrik, su ve ısıtma tesisatı ile internet, telefon vb. donanım alt yapılarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla yapılan müdahaleler, yapının özgünlük değerine bir miktar zarar vermiştir. Dolayısıyla işlev değişikliği için yapılan her müdahalenin yapının özgünlük değerine az ya da çok zarar verdiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yeniden işlevlendirmede, yapının mimari planına ve mekân dizilişine sadık kalındığı söylenebilir. Ancak restorasyon sırasında kullanılan alüminyum malzeme, yapının tarihi karakteriyle uyumlu değildir. Bunun yerine ahşap malzemenin kullanılması daha iyi bir sonuç verebilirdi. Hem daha estetik bir görüntü elde edebilir hem de hanın özgün durumuyla örtüşen bir çözüm olabilirdi. Tuvaletlerdeki bölücü panların nişi örtmesi, yapının mekânsal kurgusuna uygun bir çözüm değildir.

Bunların dışında, yeniden işlevlendirmenin neden olduğu işlevsel sorunlar da mevcuttur. Buna göre atölyede bazı mekânların olmaması, sirkülasyon çakışmaları, mekân boyutları ve kapasitenin minimum düzeyde tutulması, iki ofisin az ışık alması, uzun koridorlar, tarihi yapı için kabul edilebilir düzeydeki işlevsel aksaklıklardır. Dolayısıyla tarihi yapıların yeniden

işlevlendirilmesinde, yapının tarihi verilerini korumak için işlevsel açıdan bazı tavizler verilebilir. Bu durumda yapının koruma-kullanım dengesinin gözetilmesi esastır. Bu koruma-kullanım dengesini kurabilmek için fayda-maliyet analizinin yapılması gerekmektedir. Burada fayda, yeniden işlevlendirme ile elde edilebilecek somut ve soyut tüm faydalardır (Örneğin, yapının tarihi değerlerinin korunması, yapının kullanılabilir halde olması, yeni işlev sonucu elde edilebilecek ekonomik kazançlar gibi). Maliyet olarak ifade edilen, hem yeniden işlevlendirmede ortaya çıkan maddi kayıplar hem de yeniden işlevlendirmenin neden olduğu değerler kaybıdır. Kabul edilemeyecek düzeydeki işlevsel sorunların oluşmaması için yapıya işlev verilmeden önce yeni işlevin yapıya uygunluğunun iyice analiz edilmesi gerekmektedir.

Deveci Han'ın yeniden işlevlendirme projesinde başarılı görülebilecek hususlar da bulunmaktadır. Örneğin, revaklı geçidin camla kapatılması, hem iklimsel konfor koşullarını hem de mekânsal bütünlüğü sağlamaktadır. Teknik mekânın yer altına gömülü bir şekilde düzenlenmiş olması, restitüsyonda kesin olarak belirlenemeyen yerlerin şeffaf malzemeyle bütünlümesi örnek teşkil etmektedir.

Hanın yeni işlevi, tarihi yapı ile toplumun bağlarını koruyan, toplumun kültürel benliğini oluşturan değerlerin yaşatılmasını sağlayan, kentin ihtiyaçlarını karşılayan, içerdiği eylemler gereği kentlinin kültürel anlamda etkileşim ve iletişim halinde olmasını sağlayan, yapıya ve çevreye saygılı bir işlevdir. Bunların yanı sıra yeni işlev, yapının tarihi, kültürel ve sanatsal değerlerinin yaşatılarak korunmasını sağlamaktadır.

Yeni işlevin kültürel ve toplumsal yararları yadsınamayacak kadar çoktur. Bunların yanı sıra atıl durumdaki yapının tekrardan kullanılması, ülke ekonomisine katkısı, kent merkezindeki arsa fiyatları, yeni bina maliyeti, enerji tasarrufu göz önünde bulundurulduğunda ekonomik yararlar sağladığı da söylenebilir (Douglas 2006: 3; Kuban 2000: 117; Yung-Chan 2012: 352).

Yeniden işlevlendirme, bir tarihi yapının içinde yaşayan kullanıcılara mekânın ruhunu keşfetme şansı vermektedir. Mekânın ruhunun özümsemesi, kullanıcıların içinde yaşadığı yapının değerlerini bilerek hareket etmesini sağlayacaktır. Kullanıcıların yaklaşımı ise koruma eyleminin en temel basamağıdır.

İngiltere, Fransa, İspanya, İtalya, İsviçre, Yunanistan, Makedonya, İran gibi birçok ülkede ve ülkemizde yeniden işlevlendirmenin örnekleri görülmektedir. Buna göre, doğru kararlarla uygulanan yeniden işlevlendirme projesinin tarihi yapıların korunması ve yaşatılmasında çok önemli bir yöntem olduğu söylenebilir. Yeniden işlevlendirme, her ne kadar bir koruma önlemi olarak görülse de yanlış kararlar neticesinde yarardan çok zarara neden olabileceği unutulmamalıdır.

SUMMARY

As a result of the historical buildings' being non-functional nowadays, it is seen that they have been abandoned and collapsed in time. As a social duty, these buildings need to be preserved and their values need to be transferred to the next generations. As a solution to this problem, re-using is suggested. Re-using enables opportunities for meeting the needs of historical buildings and society that continuously develops and changes. In order for this method to be applied appropriately and accurately, the adaptation of re-using for historical building should be examined.

In this article, it is aimed to present "re-using" method in order to take precautions against the destruction of cultural heritage as a result of their being non-functional in time. The new function given to the historical building is examined through SWOT analysis. In SWOT analysis, strengths and opportunities are dealt with as positive feature, and weaknesses and threats are dealt with as negative feature. Evaluations are made in terms of structural elements

such as meeting spatial needs, the sufficiency of spatial dimensions and capacity, the functional relationship among spaces, enabling functionality with modern addition, disabled access and environmental elements such as the accordance of function and immediate environment, the needs of the city, function choices that are respectful to the environment and the building. What is more, the institutional prestige of new function and benefits of new function in terms of cultural, social and economic aspects are dealt with as an evaluation criterion. Former and new plans and photographs belonging to Edirne Deveci Inn are used as study materials. Apart from these, determinations are made at the place by going inside of the building.

After evaluation, this conclusion is reached. In re-using, the architectural plan of the building and spatial sequence are stuck by. However aluminium material used during restoration is not appropriate for historical character of the building. Instead of this, using wooden material could have given a better result. More aesthetical appearance could be obtained and it could also be a solution overlapping with the original condition of the inn. The fact that partition walls covered recess is not a suitable solution for the spatial fiction of the building.

Apart from these, there are also functional problems that re-using has caused. According to this, not having some spaces in workshop, circulation overlapping, keeping spatial dimensions and capacity at a minimum level, long corridors and two offices' getting little light are acceptable functional defects for the historical building. Therefore, in re-using of historical buildings, some compromises may be given in terms of functional aspect in order to preserve historical data of historical building. In this case, considering the conservation-usage balance of the building is essential. In order to establish this balance of conservation-usage, benefit-cost analysis should be made. Here, benefits are concrete and abstract benefits that can be obtained through re-using (such as preserving historical values of building, the availability of building and economic gains that can be obtained as a result of re-using). Cost means both financial losses that appear in re-using and value loss that re-using causes. In order that functional problems that cannot be accepted do not exist, the adaption of re-using for the building needs to be analysed before giving function to building.

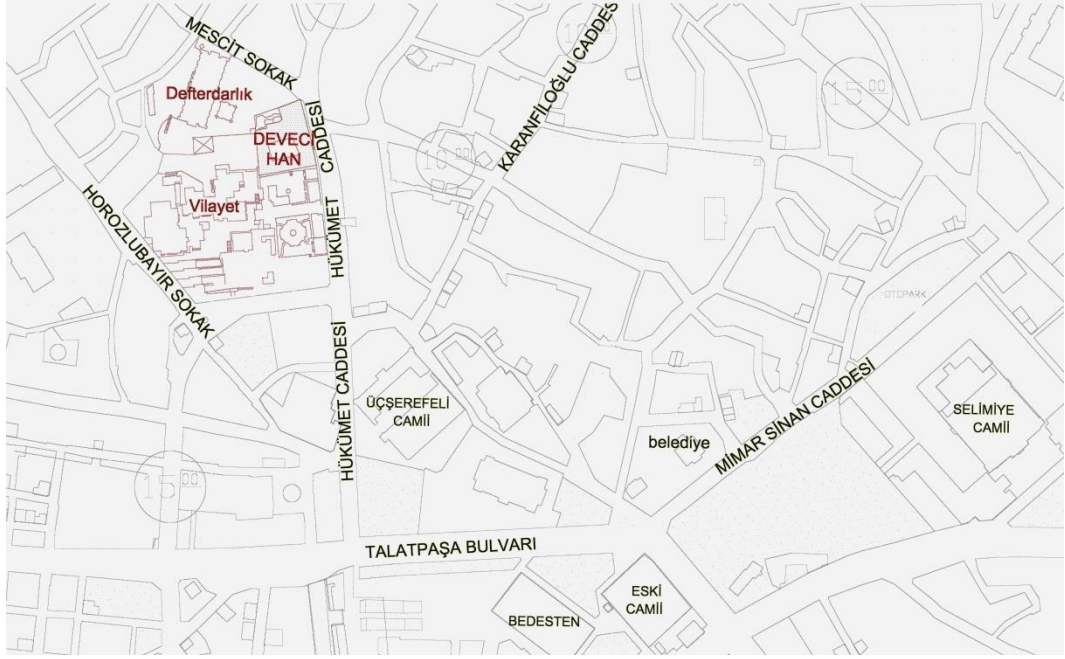
KAYNAKÇA

- AHUNBAY, Zeynep (2009), *Tarihi Çevrede Koruma ve Restorasyon*, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayını.
- Bektaş, Cengiz (2001), *Koruma onarım*, İstanbul: Literatür Yayınları.
- ÇELİK, Nermin- MURAT, Güven (2009), "Sayısallaştırılmış SWOT Analizi İle Bartın İli'nin Ekonomik Yapısını Değerlendirme", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24 (1): 199-212.
- DARKOT, Besim (1993), "Edirne, Coğrafi Giriş", *Edirne'nin 600. Fethi Yıldönümü Armağan Kitabı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- DOUGLAS, James (2006), *Building Adaptation*, Edinburgh UK: Butterworth- Heinemann, 2.bs., s.3.
- ERAYBAT, Fahriye Gamze (2011), *Tarihi Konaklama Yapılarının Doğuşu, Gelişimi ve Günümüzde Çağdaş İşlevle Değerlendirilmesi: Edirne Rüstempaşa Kervansarayı Örneği*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- ERDER, Cevat (2007), *Tarihi Çevre Bilinci*, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Basım İşliği..
- PETERS, Paulhans – ERBEN, Christel (1979), *Etüd ve Proje - Kongre Merkezleri ve Oteller*, (hızl. Cemil Gerçek), Ankara: Yaprak Yayınevi.
- HALAÇOĞLU, Yusuf (2002), *Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme (Menziller)*, Ankara: PTT Genel Müdürlüğü.
- KARADENİZ Erdiç – vd. (2007, Güz), "Seçilmiş Paydaşların SWOT Yöntemiyle Türk Turizm Yatırımlarını Değerlendirmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18 (2): 195-205.
- KELEŞ, Bahattin (2003), "XV. ve XVI. yüzyılda Edirne'nin İktisadi ve Ticari Hayatı", 1. *Edirne Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, 23-25 Ekim 2003, Trakya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Edirne: Edirne Valiliği Yayınları.
- KUBAN, Doğan (2000), *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu Kuram ve Uygulama*, İstanbul: Yapı Endüstrisi Yayını.
- MERİÇ, Melül Rıfki (1963), "Edirne'nin Tarihi ve Mimarî Eserleri Hakkında", *Türk Sanatı Tarihi Araştırmaları ve İncelemeleri-I*, İstanbul: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları.
- PEHLİVAN, Erdener (2010), *Doğu Trakya'da Roma Dönemi Yolları*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- RESMİ GAZETE, 2005, *Kültür Yatırım ve Girişimlerinin Nitelikleri ve Nicelikleri Yönetmeliği*, Sayı: 25908, 16.08.2005, Madde 20, Erişim tarihi: 2017.07.05, <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>
- RESMİ GAZETE, 2009, *Kültür Yatırımlarının ve Girişimlerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik*, Sayı: 27209, 24.04.2009, Madde 18, Erişim tarihi: 2017.07.05, <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#>
- SEVEN, Yusuf, (2010), *Kültür ve Turizm Bakanlığınca Kültür Merkezine Dönüştürülen Tarihi Yapılarda Önem-Başarımların Değerlendirmesi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- SÜMAN, Ş. Lale (2000), *Edirne'de 15. ve 16. Yüzyıl Osmanlı Dönemi Han ve Kervansaraylarının Mimarisi ve Onarım Sorunları*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- TABANLIOĞLU, Hayati (1998), *Kültür Yapıları: Müzeler, Kültür Merkezleri, Kütüphaneler-Galeriler*, İstanbul: Yem Yayını.
- USAL, Ahmet (2006), "Edirne Hanları – Kervansarayları", Edirne: Edirne Vergi Dairesi Başkanlığı Yayını, sf. 5, edirnevdb.gov.tr.
- YILMAZ T. - vd. (2012), "Engellilerin Üniversite Kampüslerinde Ortak Mekanları Kullanabilmeleri Üzerine Bir Araştırma Akdeniz Üniversitesi Olbia Kültür Merkezi Örneği", *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 9 (3): 1-10.
- YILMAZ ULU, Tuba (2006), *Kültür Merkezlerinin Tasarımını Etkileyen Kriterler: Türkiye Örneği*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- YUNG, H. K. Esther – CHAN, H.W. Edwin (2012), "Implementation Challenges to the Adaptive Reuse of Heritage Buildings: Towards the Goals of Sustainable, Low Carbon Cities", *Habitat*

International, 36: 352-361.

EKLER

Çizim ve Fotoğraflar

Çizim 1: Deveci Han'ın Kent İçi Konumu (Edirne Belediyesi Arşivi, 2011)

Fotoğraf 1: Deveci Han'ın Yakın Çevresi (Google Earth, 2017)

Fotoğraf 2: Deveci Han'ın Aoulusu

Fotoğraf 3: Deveci Han'ın Giriş Kapısı ve Merdiveni

Fotoğraf 4: Deveci Han'ın Doğu Cephesi

Fotoğraf 5: Deveci Han'ın Ana Giriş Kapısı

Fotoğraf 6: Deveci Han'ın Güney Cephesi

Fotoğraf 7: Deveci Han'ın Batı Cephesi

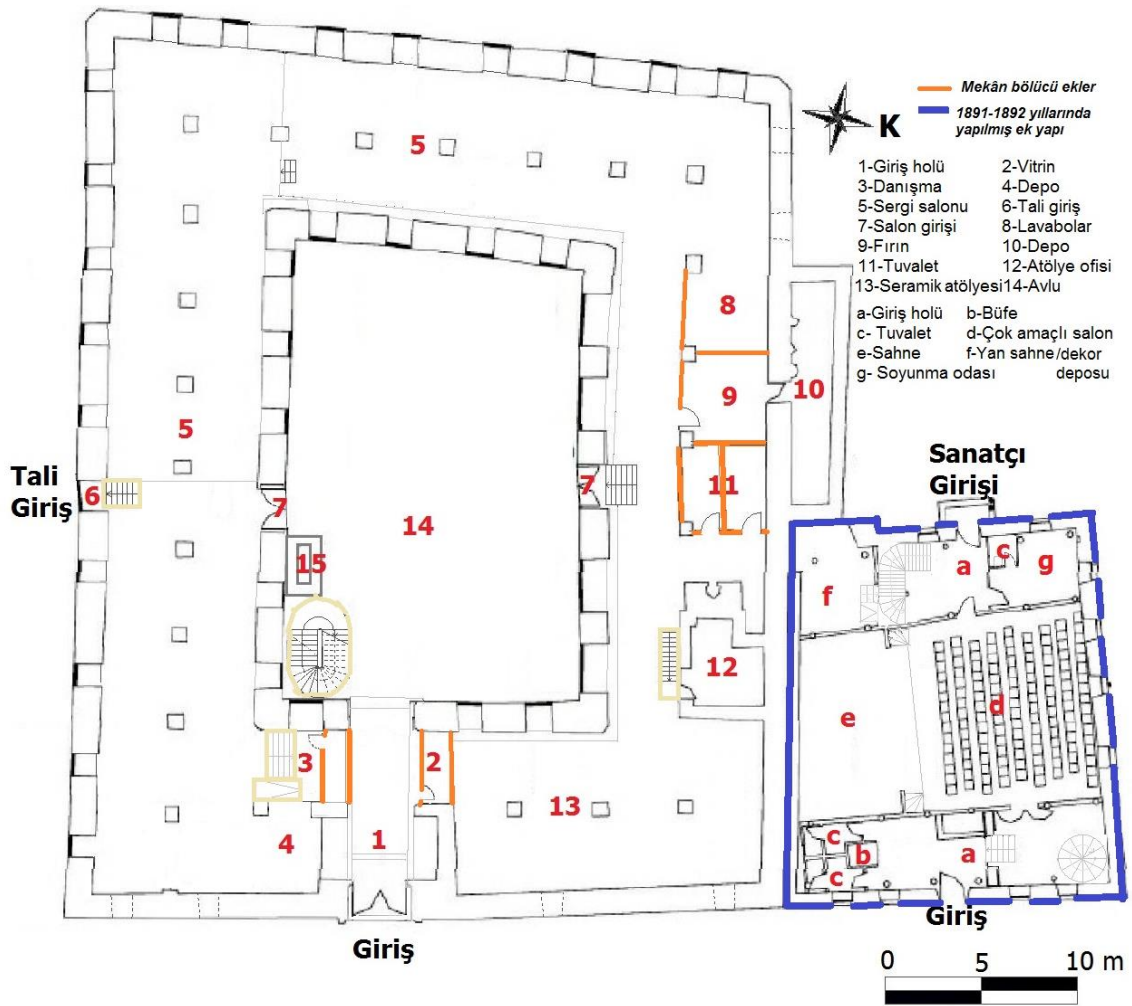
Fotoğraf 8: Deveci Han'ın Kuzey Cephesi

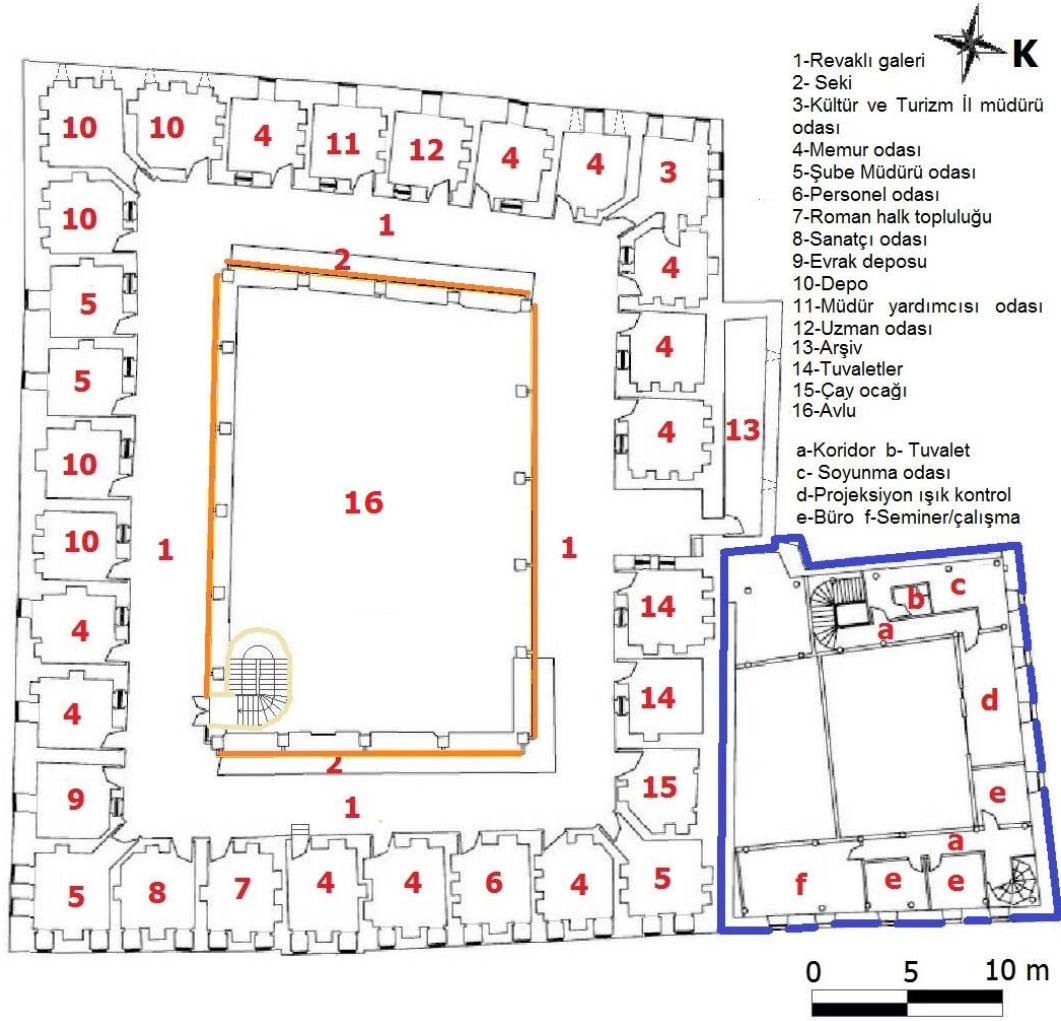
Fotoğraf 9: Deveci Han'ın Kuzey Cephesindeki Camla Bütünlenen Duvar

Fotoğraf 10: Deveci Han'ın Üst Örtüsü (Seven 2010: 43)

Çizim 2: Han ve Ek Yapının Yeniden İşlevlendirme Sonrası Zemin Kat Planı (Yılmaz Ulu 2006:136'dan yararlanılarak yeniden düzenlenmiştir.)

Çizim 3: Han ve Ek Yapının Yeniden İşlevlendirme Sonrası Üst Kat Planı (Yılmaz Ulu 2006:137'den yararlanılarak düzenlenmiştir.)

Fotoğraf 11: Hanın Zemin Katındaki Sergi Salonu

Fotoğraf 12: Hanın Üst Katındaki Revaklı Geçit

Fotoğraf 13: Ek Yapıdaki Çok Amaçlı Salon (Seven 2010: 51)